

РОЗДІЛ 2

ПОЛІЖАНРОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ.

МУЗИЧНА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

УДК 781.7 (477.52): 784.4

Олена Гончаренко (Суми – Київ)

ОБРЯДОВІ ПІСЕННІ ЖАНРИ СУМЩИНИ:

ГЕОГРАФІЯ ОСНОВНИХ РИТМОТИПІВ

Викладач Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макарен-ка, старший науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії по вивченню і пропаганді народної музичної творчості (ЛЕК) при НМАУ ім. П. Чайковського. Тел.: 095 805 38 39, e-mail: honcharenko@mail.ru



Автор проводить систематичні дослідження традиційної музичної культури північного сходу України (територія сучасної Сумської області). Публікація має інформативне спрямування. Її мета – представити картину етномузикознавчого обстеження терену, й на основі зібраних даних подати максимально повні дані щодо географії поширених тут обрядових пісенних жанрів та їх основних ритмотипів у вигляді п'яти детальних карт.

Ключові слова: обрядові жанри музичного фольклору, ритмотип, картографування, фольклорні фоноархіви, Сумська область.

В музичній ареалогії поряд з дослідженнями, спрямованими на глибоке й детальне студіювання певної регіональної традиції як сформованої стилізованої цілісності, все частіше з'являються роботи, присвячені вивченню пограничних зон – чи то національних культур, чи локальних традицій, – котрі дають багатий матеріал для аналізу взаємодії стилізованих елементів різного походження, шляхів їх взаємопроникнення чи стилізованої конфронтації, утворення перехідних явищ тощо.

Благодатним ґрунтом для досліджень такого плану є традиційна культура північного сходу України (територія сучасної Сумської області), яка вирізняється стилізованим багатством і жанровим різнобарв'ям, зумовленим географічними та історичними чинниками. Така строкатість привертає увагу дослідників музичного фольклору, ставлячи перед ними низку запитань щодо генези тих чи інших явищ, їх розвитку в умовах міжрегіональних та міжетнічних контактів. Ці контакти сприяли, з одного боку, виникненню яскравих і незвичайних

стилізованих та морфологічних утворень, з іншого – призводили до занепаду і відмирання деяких «екзотичних» локальних явищ, котрі поступалися місцем більш поширеним і популярним. Таку тенденцію підтверджують багаторічні спостереження автора за станом функціонування традиційної культури регіону. На щастя, стараннями фольклористів та місцевих шанувальників традиційної культури на сьогодні накопичено досить великий обсяг польових записів, що зберігаються у різних фондах і становлять інтерес для науковців.

Автор провела попередню систематизацію матеріалів, передану в цій публікації з допомогою аналітичних таблиць та карт (див. **Атлас, К6 – К8**) з коментарями¹.

¹ Деякі відомості були оприлюднені в попередніх публікаціях автора [2; 4], зараз їх обсяг розширився, отже карти і таблиці містять поновлені дані.

Архівні зібрання

Карта К6-1 відбиває загальний стан обстеженості території сучасної Сумської області (список населених пунктів з адміністративними номерами містить **таблиця 1**) з відсилкою до сучасного місця збереження фонозаписів: враховано найбільші колекції м. Суми, а також доступні автору матеріали київських фоноархівів ПНДЛ МЕ НМАУ та мистецького агентства «Арт Велес» (на карті позначені зеленим кольором). Червоним кольором відмічено населені пункти, матеріали з яких зберігаються у фоноархіві Сумського обласного науково-методичного центру культури і мистецтв та в приватному архіві автора (накопичувалися від початку 1990-х років). Блакитним кольором виділено місця проведення фонозаписів, згромаджених у особистому архіві відомого фольклориста *Валентина Дубравіна* (нещодавно переданому на зберігання на факультет мистецтв Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка). Ця надзвичайно цінна колекція містить близько 10 тис. одиниць запису, зібраних у 1960–1980-х роках. Сучасні обстеження тих же місцевостей свідчать про часткову, а іноді й повну втрату традиційного репертуару, особливостей виконавської манери.

Наступні карти відтворюють результати аналітичної обробки матеріалів. **Карта К7-3** дає узагальнену картину поширення на території області жанрів річного обрядово-господарчого циклу. **Карти К6-2 – К8-5** інформують про побутування на окреслених теренах певних обрядових ритмотипів. **Карта К8-6** дає уявлення про ареали основних весільних ритмоформ. Інформація карт узгоджується з даними типологічних **таблиць 2 «Ритмічні форми обрядових жанрів річного господарчого циклу» та 3 «Ритмічні форми весільних пісень»**.

Процес картографування матеріалу наразі не завершений, отже деяку інформацію про локалізацію структурних явищ подаємо лише в таблицях і коментарях, не вказуючи на карті місць їх фіксації.

Основні ритмічні типи обрядових пісень

Найпоширеніші типи традиційних пісень **новорічного циклу** (колядки форм $\langle \text{♩} 55\text{p}_4 \rangle$ та $\langle \text{♩} 55\text{p}_3^2 \rangle$ ², а також **щедрівки** форми $\langle \text{♩} 44 \rangle$ з рефреном чи без нього)³ фіксуються практично на

всій території (через це не відзначаємо локалізації пісень та обрядів новорічного циклу на картах, аби уникнути їх перевантаження) з більшою концентрацією на півдні та в центрі, менш щільною – в решті регіонів, де на перший план виступає обрядовість та пісні, що обслуговують **Масляну**.

Відзначимо кілька локальних типів новорічних пісень з районів, прикордонних з Росією – Путивльського, Краснопільського, Великописарівського. Це колядки віршової структури V^*44P у двох версіях:

$\langle \text{♩} 44; \text{P}44 \rangle$, V аб; рс з приспівом «Віноградьє...»⁴, (**таблиця 2_Зима_2**⁵; нотації – див. [8, сс. 14–15; 12, с. 39]); $\langle \text{♩} 44\text{p}_3; 44\text{p}_3 \rangle$, V АА, абр з традиційним рефреном «Свят вечор», (**таблиця 2_Зима_3**; нотні зразки див. [7, с. 15; 8, с. 16]).

Версії новорічної вистави **«Коза»** з піснями трапилися на півночі (Сбд⁶, Ямп), у Посейм'ї (Бур, Кнт), Посуллі (Рмн). Експлозивний звичай «зайкати» під Новий рік – співати пісню «про зайку» (на типовий колядковий ритмотип $\langle \text{♩} 55 \rangle$) – побутував в окремих селах Путивльщини, Глухівщини (див. [8, с. 18; 2, приклад 1]).

У терені зафіксовані зразки **зимових танків**. У с. Чернацьке Сбд на Різдво співали, пританцюючи в ритмі шестидольника-«*Камаринської*» або сегментованого 4-дольника з характерним для локусу співставленням модельного та вторинного ритмомалпунктів (**таблиця 2_Зима_9,10**)⁷.

4-дольні наспіви форми $\langle \text{♩} 44^2\text{p} \rangle$ з рефреном «ой ляле», «да на вой льолі...» притаманні й іншим зимовим танкам півночі регіону: у с. Вольна Слобода Глх танок вели на Водохреща (**таблиця 2_Зима_11**); у с. Глазове Шст – на **Масляну** вели «Вутянку»⁸ (**таблиця 2_М_3**).

Вторинне дроблення 4-дольника у ямбо-хорейчній реалізації знаходимо в с. Нищаха Трст⁹, співають під час заговин перед Великим постом (**таблиця 2_М_4**), (нотацію див. [8, с. 26]).

Серед пісень, виконуваних на Масляну (див. **карту К7-3**), найпопулярнішими є зразки типу $\langle \text{♩} 33; 43 \rangle$ з інтенсивним силаборитмічним варіюванням (**таблиця 2_М_1**) [10, с. 138–141; 12, с. 139, 141]. Частіше це однострофні приспівки, які зазвичай виконуються серіями, вільно чергуючись. В інших випадках пісня має розгорнутий сюжет і, відповідно, багатострофну композицію. Типологічно близькою видається менш поширена версія $\langle \text{♩} 43^2 \rangle$, іноді з віршем $\text{V}[44]^4$.

² Окрім них на півдні області та на Слобідщині представлено кілька типів християнських колядок.

³ За основу взято принцип кодування ритмомоделей, запропонований І. Клименко (див. [9, сс. 139–145]), з деякими доповненнями: у цифрових кодах біхронних ритмофігур окрім нижньої риски, що вказує на подовження однієї-двох заключних силабохрон, використовується верхня риска, яка відповідно позначає подовження початкових силабохрон: $\langle \text{♩} 43\text{̣} \rangle$.

Кількість рядків ізометричної строфи позначена надрядковим індексом. Відсутність такої позначки означає, що це структура рядка, а не всієї композиції. Наявність приспівних елементів відзначена літерою всередині формули: «р» (рефрен обсягом менший за рядок, виокремлюється комою – $\langle \text{♩} \text{p}5,66 \rangle$) або «Р» (рефрен в обсязі рядка – $\langle \text{♩} 43; \text{P}44\text{̣} \rangle$, або більший –

$\langle \text{♩} 55\text{P}_3; 553 \rangle$). Крапка з комою означає міжрядкову цезуру. Якщо структури основного і приспівного рядка співпадають, то літерна позначка ставиться після формули: $\langle \text{♩} 65^3\text{P} \rangle$, $\langle \text{♩} 45^2\text{p} \rangle$.

Символ «К» вказує на наявність сполучного заспівувателю (детальніше про це див. [3]).

⁴ Українські версії зафіксовано на Слобідщині: Блп, Ндр.

⁵ Роз'яснення до скорочень див. у примітці до **таблиці 2**.

⁶ Тут і далі назви районів скорочено згідно **таблиці 4**.

⁷ Для порівняння див. **таблицю 2_В-Тр_5, 29**.

⁸ У с. Мефодівка Сбд «Вутку» ведуть на Великдень.

⁹ Старі записи з російських сіл басейну Ворсклиці свідчать про характерність подібного типу ритмічного варіювання для цієї традиції (див. **таблицю 2_В-Тр_30**).

Найбільшим розмаїттям масничьких мелотипів у поєднанні з великою кількістю текстів вирізняється північна частина області (за історико-етнографічними даними – зона проживання литвинів¹⁰). Окрім названих форм тут знаходимо наспіви, що мають в основі варійований шестискладник <♩р5,66>, переважно з рефреном «Рано-раненько»¹¹. Зустрічаються й зразки шестидольної тиради.

Там же у північно-східній частині регіону поширені масничькі наспіви на основі 5-складника модельної форми <♩5³>, з характерним ритмом ^mR ||: ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ || (таблиця 2_М_7). Вторинні версії 5-складової моделі походять з прикордонних територій, обидві з рефреном «ой льолі»: <♩ 55²P> – з півночі регіону, с. Вольна Слобода Глх, та <♩ 55³p> – композиційно складніший варіант з конкатенацією з південного сходу області, сс. Каменецьке, НицахаТрст (таблиця 2_М_8, 9).

У слобідській частині Сумщини масничькі пісні – рідкість. Тут в окремих місцевостях поширений лише звичай чіпляти нежонатим парубкам **колодку**. Виключення становить середня течія р. Псел (див. **карту К7-3**), де зафіксовано пісенні зразки форми <♩ 33; 43> або 4-дольні приспівки¹².

Весняні наспіви складають найчисельнішу ритмотипологічну групу. Водночас, вони мають багато спільних форм з **троїцькими** мелотипами, деякі з них взагалі не мають чіткого календарного маркування, у традиції вони кваліфікуються як **танкові**. Тому огляду весняних і троїцьких ритмотипів відведено спільний розділ у **таблиці 2 (В-Тр)**, а їх географія відтворена на спільній **карті К7-4**.

У весняному репертуарі розмежовуємо твори **пісенні (закличні, дражнилки)**, поширені в минулому на всій території, і **танкові**, локалізовані найбільш концентровано у Подесенні та на Білгородському пограниччі¹³. Лідером у першій групі виступає тип з ^rV 446 («Весняночка-паняночка»), який зустрічається повсюдно, і має регіональні варіанти – композиційні (одно- та дворядкові версії, форми з міжстрофовим заспівом-катеном, з рефреном), мелоритмічні (<♩ 446²> – течія Ворскли, <♩ 446²> – Подесення, р. Терн; численні рубатні локальні версії), виконавські (зразки з перехватом заспіву – Білопільський, Недригайлівський райони [10, с. 155]).

Поодинокі зразки веснянок з віршами ^rV *53 трапляються у південно-східній частині регіону:

класична ритмічна версія <♩ T53> з с. Яструбине Сум [12, с. 49], ритмічний варіант строфи <♩ 53²> з с. Рябина Впс [7, с. 21] (таблиця 2_В-Тр_11)¹⁴. Ямбічна версія типу <♩ 53²>, жанр котрої потребує уточнення, походить з с. Каменецького Трст.

Зате на північних територіях поряд з «коломицькою» формою збираємо близько десятка різних структур. В їх числі є й форма з ^rV *53, локалізована тут аж у чотирьох ритмічно-композиційних версіях: <♩ 53²>, <♩ 53²p>, <♩ T53²...>, <♩ 53;p4,3> (таблиця 2_В-Тр_11–13).

Деякі з весняних ритмотипів пов'язані з конкретними сюжетами, танками, ритуалами:

<♩ 6> – «Кривий танок» у строфічних і тирадних версіях, іноді з рефреном (Деснянське Полісся)¹⁵

<♩ 55>, ^mR ||: ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ || – «Стріла» переважно з рефреном (там само). На сході Серединобудського та Ямпільського районів «Стрілу» ведуть на Трійцю. Жанрові міграції пов'язані також із сюжетом «Што в саду, в саду» в наспівах того ж ритмотипу у версії <♩ 55>, ^mR ||: ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ||, відомі у функції і великодного, і троїцького танка (таблиця 2_В-Тр_18, 19). Строфа типу <♩ 55²p> притаманна і нетанковим наспівам, переважно троїцьким (сюжет «Як зав'єм вінки») [12, с. 160].

Вторинні версії ^rV *55 постають у троїцькому наспіві з с. Марчихіна Буда Ямп <♩ 55²P>, а також у веснянках форми <♩ 55¹K>, ^mR ||: ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ||, ^rV 75 з Подесення. Локальні ритмічні версії (див. таблицю 2_В-Тр_21) наближають її до типу <♩ 43>, але не ототожнюються з ним, насамперед через константну окремішність останніх складів початкової силабогрупи вірша, які ніколи не зливаються у долю¹⁶.

Ще одна версія вторинного 5-складника <♩ 5ⁿ>, ^mR ||: ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ || [10, с. 162] типова для весняної гри в «Короля», іноді сполучається у тирадній композиції з іншими ритмотипами. Відомі також ритмічні втілення «Короля» у формах <♩ 33>, <♩ T33ⁿ;4ⁿ;3> [8, с. 27; 10, с. 162], <♩ 44³> (таблиця 2_В-Тр_1, 8, 9).

4-дольні форми характерні для танків – «Шум» (Охт, Ямп), «Мак» (Сбд, Глх, Шст) та інших, у тому числі і троїцьких (таблиця 2_В-Тр_4, 6, 7). Чимало весняних наспівів мають в основі 7-складовий вірш з цезурою чи без неї (таблиця 2_В-Тр_3, 7):

«Крокове колесо» – танок з верхнього Попселля, ^mR ||: ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ||; звідти ж – наспіви не уточненої функції (з рефреном «ой твох, ой твох-твох») на основі нецезурованого 7-складника.

¹⁰ Аналогічну картину спостерігаємо серед веснянок та жнивних: на відміну від 1–2 типових структур, поширених на решті території, тут налічується біля 3–7 мелоформ кожного жанру.

¹¹ Східніше (див. **карту К7-4**) цей тип побутує як веснянковий з рефреном «ЛЕЛЕМ-ЛЯЛЕЛЕМ».

¹² Традиція Попселля виокремлюється й за рядом інших параметрів [1, с. 49, 52].

¹³ Деякі одиничні версії танкових ритмотипів очевидно мають продовження своїх ареалів за межами державного кордону. Серед них назвемо типи <♩ 35²>, <♩ 33; P44> з с. Мефодівка Сбд (таблиця 2_В-Тр_2, 10); також ямбічні версії 6–7-складників у районах білгородського пограниччя (таблиця 2_В-Тр_24, 25).

¹⁴ На **карті К7-4** відмічено й кілька зразків невизначеної форми (згадано лише текст, або рядок мелодії).

¹⁵ Взагалі 6-складова модель має чи не найбільше число ритмокомпозиційних втілень у наспівах весняно-троїцького циклу (див. таблицю 2_В-Тр_24–30).

¹⁶ Подібне явище спостерігаємо у великодних танках форми ^rV *4;66 з Ямпільщини (таблиця 2_В-Тр_31): 8-складова група реалізується у часових межах 5-ти долей замість 6-ти базових, типових для цієї форми, при цьому шоста й сьома короткі силабохрони ніколи не об'єднуються в одне ціле.

На цих прикладах спостерігаємо *ліризацію обрядових пісень*, що особливо виразно проявляється у жанрі петрівок.

Ареал **петрівських** пісень (**карта K8-5**) займає територію на південь від Сейма, вище якого спостерігаємо лише кілька випадків побутування цього жанру. Серед них вкажемо на рідкісну ямбічну версію форми «♩44р6» з рефреном «*релля, релля, релля*»²³ з Ямпільщини (**таблиця 2_K-П_6**) [8, с. 29].


На карті K7-3 на півночі значками «квітка» рожевого кольору окрім петрівських позначено кілька приурочених ліричних пісень, які, за словами виконавців, співаються у Петрівку.

Регіональна специфіка петрівок, не зважаючи на обмежену кількість форм, проступає рельєфно за рахунок виконавсько-стильових засобів. Особливо яскраво вирізняються петрівки Посулля (тип «♯ 54²») [2, приклад 6; 11, с. 31] з рубатно-орнаментальними заспівами (іноді з перехватом), широкою кантиленою нехарактерного для обрядових жанрів діапазону (іноді сягає сексти-октави), розспівом ферматованих довгих тривалостей, а також з фактурно-тембральним ефектом «тончика».

Розспівність, інтонаційно-ритмічна гнучкість притаманна також петрівкам південно-східної частини терену (Крсн). Окрім найпоширенішої серед петрівських пісень форми *V *54², тут побутує ще два вузьколокальних структурних типи петрівок <Л 65К>, <Л 53> (таблиця 2_К-П 11, 10).

Кілька зразків останньої форми, як і типу
♩ 54² мають купальську приуроченість.

Купальські рівномірно вкривають всю досліджувану територію. За рідкісними винятками тут побутує тип пісень, що базується на віршах rV^*44 . Відмінності полягають насамперед у наявності рефренів та їх композиційній ролі. Найчастіше основний пісенний рядок доповнюється рефреном «Купала на Івана» або «Іване-Івашечку» (rV^*33), який замикає кожен вірш $\text{♩} \text{♩} 44; 33$, рідше – обрамляє його з обох боків, утворюючи строфу $\text{♩} \text{♩} 33; 44; 33$:

mR ||  || 24.

В інших випадках спостерігаємо розгорнуті приспівні побудови-тиради, що значно перевищують тривалість основного рядка. На такі версії натрапляємо у південній частині Сумщини (Посуля, Поворскля, див. [12, *сс.* 168, 169, 171]). Локальні відмінності полягають і в режимі силаборитмічного варіювання моделі: від найпростіших нерозспіваних версій в обрядових піснях центральної та північної зони, а також у піснях-дражнилках, приспівках, примовках (часто без приспіву), до південних, де, навпаки, частіше трапляються ритмиформи з інтенсивнішим дробленням модельних силабохрон у сполученні з помірним темпом.

Переважну більшість відомих в регіоні **жнивних мелотипів** знаходимо в Деснянському По-

лісці. Звертаємо увагу на детальну диференціацію пісень літньо-осіннього періоду за приуроченістю їх до певних сезонів та господарчих процесів. Окрім власне жнивварських, це пісні, виконувані під час косовиці, «як сена поряють», «як замашкі бяруть», «як просо полють», «як полють картошку», до збирання ягід (літні), на Покрову (осінні), на повертання чи відвертання дощу.

Збереженість жниварських обрядів та пісень у південній, а особливо у центральній частинах області дуже низька. Єдина відома на всіх теренах форма <Л 44; 33>, ⁵Ваб;вг є багатофункційною – *жниво, замашки, обжинки* [11, с. 190, 191, 194; 9, с. 204, 205]²⁵. На Сіверщині вона співіснує зі своїм композиційним різновидом: <Л 4; 33>, ⁵Ваб;вв²⁶ – *жниво, замашки, на дощ* (таблиця 2_Ж_1, 2).

Поруч у незначній кількості трапляються варіанти 4-дольників: rV^{*43} ; rV^{*44} ; 43 тощо. Серед них вирізняється форма зі стабілізованим вторинним 7-складовим віршем « LL^{442} ». У версії « LL^{442} », 4-дольність модельної форми завуальована вторинним ямбізуванням (таблиця 2_Ж_3).

Там само зустрічаємо форму «446¹» у функції жнивної²⁷ (найчастіше з текстом «Пора, мати, жити жати») – у класичній формі та локальних версіях:

|| ♪ ♪ ♪. ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪. ♪ ♪ ♪ || - сс. Марчихіна Буда
Ямп., Чернацьке, Ст. Гута Сбд;

||

||- с. Глазове Шст;

|| || - хут. Михайлівський Ямп, с. Кренидівка Сбд²⁸;

Ще дві версії походять з протилежного краю Сумщини – двох сусідніх сіл на Ворсклі (Трст), котрі належать до кардинально відмінних традицій: у наспіві типу «J446» з с. Каменка чітко відтворена модельна формула; версія ж із с. Каменецьке – максимально розспівана, «рубатна», зі словообривами:

На тих же теренах побутує ямбічний відповідник попередньої структури «♪557¹». У більшості випадків спостерігаємо функціональне розмежування цих форм: якщо перша визначається як жнивна, то друга – більш універсальна, має ширший сюжетний діапазон відповідно до обрядового приурочення різного в різних локусах – жниво, замишки, «як сена пораяють», осінь, «когда ульотиває птіца», на Спаса.

Форма rV^*6 нетипова для жнива (таблиця 2_Ж_4, 5): мелотип $\langle \text{Г} \text{Г}^* 6^* \rangle$ має вузьколокальний характер,

²⁵ Від редактора. Ця ритмоформула описана в роботах [36; 39] зі списку на с. 153.

²⁶ У зразках з с. Боровичі Сбд rV *445, sV абв.

²⁷ Від редактора. Ареал цих форм продовжується на Брянщині (див. публікації *К. Світової, Н. Савельєвої*) та має острівне поширення на Овруччині (див. [19; 41; 43] на с. 173).

²⁸ З наведеного ряду помітно, що локальні ритмоверсії складаються з тих самих ланок, які по-різному комбінуються. Співставлення з напівами інших жанрів показує, що кожна місцева традиція випрацьовує характерні форми ритмічного прочитання певних силабогруп і використовує їх у різних комбінаціях, утворюючи власні версії ритмотипів, незалежно від жанру.

концентруючись у придеснянській зоні Середино-будського району, проте функціонально різноплановий – у трьох сусідніх селах реалізується у піснях *покосній, на замашки і як ягоди беруть*²⁹.

Там само побутує тип «♩466» – *жниво, Покрова*.

Східніше зафіксовані зразки форми «♩53K» у функції жнивної.

Єдиним у своїй приуроченості є зразок з с. Кренидівка Сбд «♩5₄5₄3¹K» (таблиця 2_Ж_8) – співають, коли картошку копають.

²⁹ В с. Очкіно Сбд він обслуговує й інші пісні літнього сезону, «спявають до Петра», у Кренидівці ми його вже згадували як весняний.

Пісні **весільного циклу** на більшій частині території збереглися відносно добре. І кількість мелотипів, і кількість їх повторень в обряді з різними текстами, і загальна кількість записаних зразків значно перевищують відповідні показники щодо пісень господарчого річного циклу. Різним аспектам побутування весільних обрядових пісень на Сумщині присвячено кілька робіт авторів [1; 3; 5; 6]. Тут подаємо таблицю весільних ритмотипів Сумщини і детальну карту їх поширення на території області (К8-6).

Література

1. Гончаренко Олена. Весільні наспіви силаборитмічної моделі 5+3 на території Сумщини: мелоареалогія / О. В. Гончаренко // Етномузика-5. – С. 40–66.
2. Її ж. Дослідження музичного фольклору Сумщини: історія, стан, проблеми / О. В. Гончаренко // ПЕ-4. – С. 176–197.
3. Її ж. До питання про нестандартні композиційні утворення у весільних наспівах (мелоареалогічна розвідка на Сумському ґрунті) / О. В. Гончаренко // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. – Харків, 2007. – Вип. 19. – С. 316–329.
4. Її ж. Народнопісенні діалекти Сумщини (досвід мелоареалогічного дослідження) / О. В. Гончаренко // Народна творчість та етнографія. – 2008. – № 3. – С. 15–26.
5. Її ж. Ритмическая география свадебных напевов Сумской области (к вопросу изучения музыкально-диалектных стилей культурных пограничий) / О. В. Гончаренко // Традиционные музыкальные культуры на рубеже столетий: проблемы, методы, перспективы исследования. – Москва, 2008. – С. 233–243.
6. Гончаренко Олена, Єфіменко Надія. «Просили батько і мати, і я прошу» (опис народного весільного обряду Крелевеччини) / О. Гончаренко, Н. Єфіменко // Збірка, присвячена Г. І. Калиновському у зв'язку з 250-ми роковинами від дня народження. – Черкаси, 2008. – С. 51–98.
7. Дзвеніла пісня довкола Вольного міста. Народні традиції Великописарівщини (за матеріалами фольклорно-етнографічних досліджень) / [упоряд. Н. Єфіменко, О. Гончаренко]. – Суми, 2006. – 48 с.
8. Дубравин Валентин. Русские календарные песни на Украине / В. Дубравин. – Москва, 1974. – 38 с.
9. Клименко Ірина. Ритмоструктурна систематика весільних мелодій українсько-білоруського мелоареалу / І. В. Клименко // ПЕ-2. – С. 135–165.
10. Обрядові пісні Слобожанщини (Сумський регіон) / Фольклорні записи та упорядкування В. В. Дубравіна. – Суми, 2005. – 448 с.
11. Пісні однієї родини / Фольклорні записи В. Дубравіна. – Київ, 1988. – 144 с.
12. Пісні Сумщини / Фольклорні записи В. Дубравіна. – Київ, 1989. – 504 с.
13. Сысоева Галина. Музыкальные диалекты: критерии и методы выделения (на южнорусском материале) / Г. Я. Сысоева // Традиционные музыкальные культуры на рубеже столетий: проблемы, методы, перспективы исследования. – Москва, 2008. – С. 184–198.

Картосхеми див. в Атласі на стор. К6 – К8.

Елена Гончаренко (Сумы – Киев)

ОБРЯДОВЫЕ ПЕСЕННЫЕ ЖАНРЫ СУМЩИНЫ: ГЕОГРАФИЯ ОСНОВНЫХ РИТМОТИПОВ

Автор проводит систематические исследования традиционной музыкальной культуры северо-восточной части Украины (территория современной Сумской области). Публикация имеет прежде всего информативную направленность. Ее цель – представить наглядную картину этномузыковедческого обследования региона, и на основе собранных материалов подать максимально полные данные о географии распространенных здесь обрядовых песенных жанров и их основных ритмотипов в виде пяти подробных карт.

Ключевые слова: обрядовые жанры музыкального фольклора, ритмотип, картографирование, фольклорные фоноархивы, Сумская область.

Olena Honcharenko (Sumy–Kyiv)

RITUAL SONG'S GENRES OF SUMY REGION: GEOGRAPHY OF MAIN RHYTHMICAL TYPES

The author of the article is conducting systematic explorations of the North-Eastern Ukraine's [present Sumy region (oblast)] traditional musical cultures. The publication has mainly the informative character. Its purpose is to present an obvious picture of ethnomusical investigations of the region, and on the basis of collected materials give in maximum possible completeness the data on the geography of ritual songs' genres widespread there and their main rhythmic types, in the form of five detailed maps.




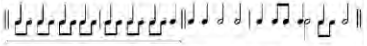




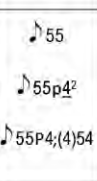




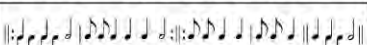




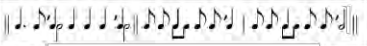

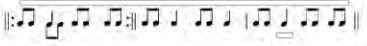

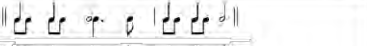

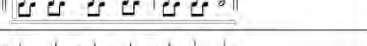





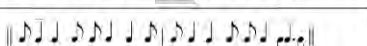

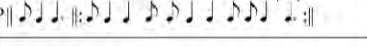






Key words: ritual genres of musical folklor, song, rhythmical type, audioarchives of folkmusic, Sumy region.

Таблиця 1. Населені пункти Сумської області, де проведено етномузикологічні обстеження

Адміністративні коди (за довідником 1987 р.) відповідають номерам у картах К6 - К8

Білопільський р-н		371	Вирівка	669	Боброве	1043	Зозуліне	Сумський р-н	
26	Аржавське	373	Лисогубівка	670	Зелений Гай	1055	Малушине	1323	Вел. Вільми
40	Улянівка	376	Таранське	679	Курган	1057	Линове	1323а	Грицаківка
47	Верхосулка	377	В'язове	686	Межиріч	1063	Манухівка	1327	Вел. Чернеччина
54	Вири	381	Грузьке	689	Байрак	1074	Ширяєве	1331	Верх. Сироватка
55	Барило	386	Духанівка	695	Москов.Бобрик	1075	Нова Слобода	1332	Залізник
59	Воронівка	391	Козацьке	699	Павленкове	1075а	Каліщи хут.	1362	Нижн. Сироватка
60	Дудченки	393	Новомутин	714	Пристаїлове	1082	Стрільники	1367	Підліснівка
97	Куянівка	395	Кошари	715	Барабашівка	1086	Ротівка	1398	Софіївка
103	Луциківка	398	Красне	Липоводолинський р-н		Роменський р-н		1400	Стецьківка
110	Вирки	403	Кузьки	730	Липова Долина	1103	Андріяшівка	1419	Червоне
135	Гезівка	405	Жолдаки	748	Берестівка	1109	Артюхівка	1424	Шпилівка
136	Йоївка	406	Новоселівка	754	Кимличка	1112	Басівка	1431	Юнаківка
146	Товста	410	Мельня	772	Поділки	1117	Гаї	Тростянецький р-н	
155	Яструбине (тепер Сум р-н)	416	Селище	777	Русанівка	1120	Пшінчине	1434	Білка
Буринський р-н		423	Озаричі	779	Лучка	1125	Москалівка	1441	Боромля
160	Буринь	424	Чорноплатове	781	Саї	1126	Попівка	1448	Буймер
166	Вознесенка	432	Хижки	785	Мар'янівка	1127	Бобрик	1452	Гребениківка
169	Воскресенка	434	Шаповалівка	793	Яснопільщина	1138	Волошнівка	1455	Набережне
175	Дяківка	446	Фесівка	800	Яганівка	1139	Галка	1456	Дернове
182	Жуківка	Краснопільський р-н		Недригайлівський р-н		1141	Глинськ	1459	Зарічне
186	Клепали	447	Краснопілля	801	Недригайлів	1144	Чеберяки	1461	Кам'янка
187	Ігорівка	452	Угроїди	806	Терни	1153	Дзеркалька	1462	Кам'янецьке
189	Бошівка	452а	Наумівка	817	Вільшана	1163	Піски	1466	Люджа
190	Михайлівка	456	Вел. Бобрик	818	Білоярське	1170	Овлаші	1473	Ніцаха
196	Піски (Глушець)	459	Мал. Бобрик	825	Шаповалове	1171	Малі Бубни	1476	Печини
198	Слобода	460	Юсупівка	833	Великі Будки	1185	Перехрестівка	1478	Семереньки
202	Сніжки	463	Запсілля	836	Баба	1185а	Стовпівщина х.	1479	Поляне
210	Дмитрівка	464	Вел. Рибиця	845	Холодний Яр	1192	Олексіївка	Шосткинський р-н	
212	Успенка	472	Миропілля	848	Комишанка	1194	Плавинище	1483	Вороніж
214	Хустянка	474	Осоївка	854	Іваниця	1199	Погожа Криниця	1486	Богданівка
221	Чумакове	480	Рясне	855	Зелене	1199а	Степурине	1489	Пирогівка
222	Черепівка	483	Самотоївка	857	Чемоданівка	1203	Пустовійтівка	1490	Чорні Лози
225	Чернеча Слобода	485	Глибне	858	Козельне	1204	Вовківці	1492	Дібрівка
Великописарівський р-н		488	Сінне	858	Берки х.	1213	Рогинці	1495	Глазове
227	Вел. Писарівка	489	Барилівка	890	Томашівка	1215	Сміле	1496	Івот
233	Вищевеселе	491	Грунівка	893	Коритище	1217	Сулими	1497	Каліївка
237	Вольне	492	Славгород	903	Мелешківка	1223	Хоминці	1499	Клишки
245	Лукашівка	493	Верхня Пожня	Охтирський р-н		1226	Ярошівка	1504	Коротченкове
250	Сидорова Яруга	494	Порозок	9а	Дикий х.	Середнобудський р-н		1505	Остроушки
251	Катанське	494а	Соревнованіє х.	906	Чупахівка	1228	Винторівка	1506	Свірж
252	Березівка	Кролевецький р-н		910	Бакирівка	1232	Свердлове	1507	Макове
253	Пожня	507	Кролевець	912	Литовка	1239	Велика Берізка	1510	Миронівка
254	Попівка	508	Алтинівка	919	В'язове	1245	Голубівка	1510а	Шкірманівка
255	Лугівка	509	Бистрик	921	Скелька	1247	Лісне	1511	Образіївка
258	Рябина	528	Гречкине	929	Грунь	1250	Жихове	1513	Собич
260	Солдатське	535	Грузьке	937	Михайленкове	1259	Улиця	1516	Чаплівка
261	Крамчанка	540	Дубовичі	943	Комиші	1260	Кам'янка	1518	Тиманівка
262	Тарасівка	544	Камінь	948	Куземин	1266	Кренидівка	Ямпільський р-н	
266	Ямне	547	Ленінське	948а	Буди	1269	Мефодівка	1519	Дружба
Глухівський р-н		549	Любитове	949	Лантратівка	1272	Кривоносівка	1521	Свеса
272	Шалигине	551	Литвиновичі	960	Олешня	1273	Боровичі	1531	Воздвиженське
281	Берега	554	Локня	970	Рибальське	1274	Таборище	1532	Говорунове
285	Вольна Слобода	557	Мутин	979	Стара Іванівка	1275	Хильчичі	1533	Грем'ячка
291	Дунаєць	565	Обтове	983	Поділ	1277	Очкине	1541	Білиця
293	Щебри	566	Губарівщина	989	Українка	1278	Журавка	1549	Княжичі
309	Обложки	567	Погорілівка	990	Чернеччина	1280	Пигарівка	1554	Марчихина Буда
314	Хотминівка	568	Реутинці	993	Журавне	1285	Рожковичі	1556	Ломленка
323	Семенівка	573	Тулиголове	995	Риботень	1288	Ситне	1557	Родіонівка
327	Некрасове	Лебединський р-н		996	Ясенове	1289	Ромашкове	1565	Степне
328	Слоут	577	Заболотове	Путівльський р-н		1292	Стара Гута	1567	Теофілівка
337	Суходіл	587	Токарі	1004	Бояро-Лежачі	1293	Василівка	1569	Паліївка
342	Уздиця	588	Бишкін	1008	Бунякине	1294	Гаврилова Слобода	1569а	Гутка
356	Шевченкове	592	Боровенька	1009	Бруски	1296	Нова Гута	1570	Чуйківка
Конотопський р-н		596	Будилка	1016	Волокитине	1297	Стягайлівка	1571	Бугор
364	Бочечки	610	Вел.Вистороп	1017	Кочерги	1298	Білоусівка	1574	Шатрище
365	Бондарі	617	Ворожба	1033	Пересипки	1299	Уралове		
		668	Кам'яне	1039	Червоне Озеро	1301	Чернацьке		

Таблиця 2. Ритмічні форми обрядових наспівів річного господарчого циклу

1	2	3	4	5	6	7	8
№	ОБСТАВИНИ ФУНКЦІЯ/ ЖАНР ¹	МУЗИЧНО- РИТМІЧНИЙ КОД ²	СТРУКТУРА ВІРША ¹ V	МУЗИЧНО-РИТМІЧНИЙ ПЕРІОД ¹ R	СЕМАНТИЧНА ФОРМА ¹ V	ТИПОВІ СЮЖЕТНІ МОТИВИ, ПРИСПІВНІ ЕЛЕМЕНТИ ³	АРЕАЛ, МІСЦЕ ПОБУТУВАННЯ ⁴
ЗИМА⁵							
1.	щедрівка	 44; P44 ⁽²⁾ P4, 44, P4	44; 4 ⁽²⁻⁴⁾ 4, 44, 4		аб; P P, аб, P ¹	Щедрий вечір, добрий вечір	загальнопоширений тип Ворскла (Охт)
2.	колядка	 44; P44	*44; 44		аб; PС	Виноград ой красноезельоний Винограде, красне-зельоне вино	мжр. Сейм-Есмань, Слобідщина
3.	колядка	 44P3; 44P3	443 ²		абр; абр	Свят вечор	Пут, Крсн, Впс р-ни
4.	колядки, щедрівки дитячі	 4	4-8 ⁿ 4 ₅ ⁿ⁽²⁾		абгв...	Колядин, колядин Щедрик-ведрик Чи дома, дома пан господар	загальнопоширені типи
5.	колядка	 55 55P4 ² 55P4; (4)54	55 ⁿ 55 ² 554 554; (4)54		аб аб; (PБ) абP абр; (P)СТ	Коза (щедрівка) Зайка Святий вечір Славеи, ясен... Рожа моя... Грай, море, грай...	окрім мжр. Сейм- Есмань, Ворсклиці, мжр. Сейм-Есмань майже всюди південь області
6.	колядка	 55P3; 553	553 ²		абр; СТУ	Грай, коню... Зірочка...	майже всюди
7.	колядка Миколай	 35 ² ; 43 ² ; 3	35 ² ; 43 ² ; 3		аб; вг; д	Чи дома, дома молодий Василько Ой хто, хто Миколая любить	південь області
8.	Меланки	 6 _A ⁶	6 ⁿ		абгв...	Меланки ходили...	південь області
9.	Різдво	 6	2.3.2-4		абгв...	Із-за гор гари пахаживала	с. Чернацьке Сбд
10.	Різдво		7; 77		А; аб	Я па жордачке йшла	с. Чернацьке Сбд
11.	Водохреща танок	 44 ² P	7 _A 7; 67		аб; PБ	Ой ляле, ялілю	с. Вольна Слобода Глх
МАСЛЯНА							
1.	Масляна	 33; 43	*33; 43		аб; вг	Масляная, яка ти нудна	загальнопоширений в ареалі масницьких пісень
2.	Масляна	 43 ²	*43 / [44]4		аб	Заговелі да дівочки, заговелі	північний схід області
3.	Масляна танок	 44 ² P	*44 ²		аб, аб; PБ, PБ	Утянка льолошки..., да на вой льолі...	с. Глазове Шст
4.	Масляна (заговини)	 44; P8; 6 (4-дольник)	*44; 26; 6		APP	Ідьоть Ванюша гарою ой лялі...	с. Ницаха Трст
5.	Масляна	 P5, 66	5, 66		P; аб	Раним-раненькем	сс. Кренидівка, Очкіне Сбд, с. Глазове Шст
6.	Масляна	 T6	(6); *6 ⁿ		(A)ABV...	Маслянка на сосне	Сбд, Ямп
7.	Масляна	 555	5 _A ³		ааб. ббв	Галочка клюшниця	Глх р-н, схід Сбд, Ямп р-нів
8.	Масляна танок	 55 ² P	*55 ²		AP	Ой льолі да льолі	с. Вольна Слобода Глх
9.	Масляна	 55 ³ P	*55 ³		аб; PБ; PБ. бв; PБ; PБ	Ой кури, кури, качати маладце, ой льолі да льолі	сс. Каменецьке, Ницаха Трст

¹ Курсивом у стовпці 2 виділено діалектні назви та коментарі.² Дається для наспівів типових форм, описаних в літературі.³ Курсивом у стовпці 7 виділено оригінальні фрагменти пісенних текстів: *основних рядків* (початкових або найтипівіших) та *характерних приспівних зворотів*. Звичайним текстом подано умовні назви обрядів, танків, ігор тощо.⁴ Курсивом у стовпці 8 виділено назви річок.⁵ У посиланнях на таблицю в основному тексті назви розділів подаються скорочено: Зима – «Зим»; Масляна – «М»; Весна, Трійця – «В-Тр»; Купало, петрівка – «К-П»; Жниво – «Ж».⁶ «А» – агогичний різновид (за І. Клименко).⁷ Апостроф вказує на динамічне акцентування наступної долі.

Таблиця 2 (продовження)

ВЕСНА, ТРІЙЦЯ							
1.	танок-гра		33 ⁿ 33 ⁿ 4 ⁿ ; 3		АБВ...	Король	с. Тарасівка Впс Сбд, Ямп, Впс, Крсн р-ни
2.	танок великодн.		5 ₄ ; 7 ₆		АР	Ой жду я жду кала города	с. Мефодівка Сбд
3.	троїцька весн.танок веснянка візанють каров на расу	 	43 ¹² ; P43 ² .K3 43 ² 43 ⁴ 43 ³	 	аб;вг;PPP г;де;PPP AA аб;вг аб;гб;г ¹ б	Охи льолі ой ляле, ой лялі да льолі, ой ляле... Крокове колесо Ой при лужку, при лужку А ^е пад Юр'я гром гремев, раним-рано..., ранесенькем...	с. Каменецьке Трст Крсн, Трст р-ни с. Глазове Шст с. Ромашкове Сбд
4.	гра весн.		434; 43, 43, 4		абг; ст.уф.х	Грушка	с. Лантратівка Охт
5.	троїцька		48		а;аб	Яблонь моя кудрявая	с. Рожковичі Сбд
6.	танок, гра		* (33); 4 ⁿ ; 33 * 4 ⁿ ; 44 * 4 ⁿ ; 53 ² 33; 7 ⁿ		АБВ...	Мак, Зайчик Вутка Шум Царьов син	Сбд, Глх, Шст, Ямп р-ни с. Мефодівка Сбд с. Палівка Ямп с. Ницаха Трст
7.	на Ягор'я кукушка, Трійця танки танок танок великодн танок?	 	7 ₆ 7 ₆ ; 5 ₆ 7 ₆ 43 ² ; 6 ₅ 7 ₆ 44 ² ; 34 ² 7 ₆ 6; 67 77; 5, 7	 	аб;гб аб;гб ¹ аб;гб ¹ аб;гс аб;гг аб;гс аб;гб	Ой лі, ой лялі Ой льолі, льолі... ой лі, ой лялі... Ой дунай, ой дунай... Царевна-каралевна Вой горя, вой горя, кручина вялікая Ой ти ранняя пчолка... ой твох, ой твох-твох	с. Чернацьке Сбд Сейм (Пут, Блп), Ямп р-н Шст, Ямп, Крсн, Трст, Впс р-ни с. Лісне Сбд с. Шатрище Ямп с. Жихове Сбд Крсн р-н
8.	танок-гра		* 44		АББ	Король	Лантратівка Охт
9.	танок-гра		26 ⁿ 26 ⁿ ; +*33; 4 ² ; 33		АБВГ...	Король	Крсн, Ямп р-ни с. Воздвиженське Ямп
10.	танок-гра		35 ²		АА	А царев'я, а мі к вам едем	с. Мефодівка Сбд
11.	веснянки постова	 	53 ⁿ 53 ² *53 ²	 	АБВГ... АБ	Ой весна, весна, ти красна Рипнули ворота, рипнули	с. Яструбине Блп, Крсн р-н с. Рябина Впс с. Глазове Шст
12.	веснянка Великдень Трійця?	 	53 ² ; 6 ² ; 55 ² 5 ₄ 3 ³ 5 ₆ 3 ³	 	АБВГ... аб;гб;г ¹ б аб;гб;гб	Рано-рано...ранесеньке... Льолі да льолі	с. Палівка Ямп с. Рожковичі Сбд с. Каменецьке Трст
13.	веснянка		5 ₆ 7 ³		аб;гб	Ой льолі, льолі	сс. М. Буда, Чуйківка Ямп
14.	Великдень		* 4, 5 ²		аб;гб	Юлиця пройду, другуя пройду рано, рано	с. Чуйківка Ямп
15.	Трійця веснянки танок	 	54 ² 54. K4 54 ² ; 54 54 ² ; 5 ² ; 7 ³ ; 3	 	АБ аб. б; вг АБ АБ; ВГ...	Ой у городі румен, румен Ой весна, весна, весняночка	с. Попівка Впс с. Дяківка Бур с. Івот Шст с. Козельне Ндр
16.	веснянка		54 ²		аб;вг вг;де	Гусі-лебеді полетелі	с. Малушине Пут
17.	троїцька, кукушка		54; 4, 4, 5		аб;гбс	Кокушка наша кустовата ой лі, лялі... ой льяльшункі	горюни (Пут)
18.	Трійця, Великдень веснянка	 	55, 5 ² 55 ² *55 ²	 	АА: абг АР аб;гб	Што в саду, в саду да зельному Ой по камушам, по частим ступенюшкам ой льолі льолі	с. Глазове Шст с. Очкіно Сбд с. Червоне Озеро Пут

Таблиця 2 (продовження)

19.	Трійця стріла	$\text{♩} \underline{55}(\text{P/p})$	55 ² 55 ³ 55	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	$\text{AP} / \text{аб; рб}$ аб; рб APC аб	<i>Як зає'єм вінки... (ой лугі маї), інш.</i> <i>Ох і ворану</i> <i>Ой лугі маї все зельонше...</i> <i>Летела стрела упадовж села</i>	північ області с. Очкіно Сбд с. Марчихина Буда Ямп с. Глазове Шст
		$\text{♩} \underline{55p5'}$	55,5	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	абр	<i>Лугі, луг зельон</i>	с. Калівка Шст
20.	троїцька	$\text{♩} \underline{55^2P}$	*55 ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	AP	<i>Ой вой лялі, лялі, ой лялі</i>	с. Марчихина Буда Ямп
21.	веснянка	$\text{♩} \underline{55'K}$	75. K5	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$ $\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$ $\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб. б; вг	<i>Хтось у нашем садіку</i> <i>жалобно поє</i>	сс. Кренидівка, Очкіно Сбд с. Боровичі Сбд, с. Глазове Шст с. Шатрища Ямп
22.	карагод	$\text{♩} \underline{65^2P}$	65; p5,5	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рб; рб	<i>Да і льолі, льолі</i>	с. Пожня Впс
	Великдень (з мозилок)	$\text{♩} \underline{65^2P}$	65 ³	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	APC	Конопля	с. Чуйківка Ямп
	весн.танок	$\text{♩} \underline{64^2P}$	*64 ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рб	<i>Лялі-алі лялі-люшуньки</i>	с. Марчихина Буда Ямп
	Трійця, літо	$\text{♩} \underline{64'K}$	*64. K4	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб. б; вг	<i>Ой сади маї, садочки, зяляния</i>	с. Жихове Сбд, с. Степне Ямп
23.	русалки, Трійця, літо	$(\text{♩}) \underline{66; p5,6}$	66; 5,6	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рб	<i>Сідела русалка на белой берозе</i> <i>ой рано, рано...</i>	сс. Коротченкове, Глазове Шст
24.	Великдень	$\text{♩} \underline{66}$	66	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб. бв.	<i>Поплив селезенью</i>	Крсн(?) р-н
25.	карагод	$\text{♩} \underline{77P}$	7 ₈ 7 ₈ ^{2,3}	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рб аб; рб; рб	<i>Пад гарою, гарою</i> <i>шо й льолі, льолі, льолі</i>	с. Каменецьке Трст с. Пожня Впс
26.	танок великодн.	$\text{♩} \underline{p5,66}$	5,66	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	раб	<i>Ледем-ляілем...</i> <i>Ратим-раненькем...</i>	с. Дружба Ямп с. Ромашкове Сбд, с. Чуйківка Ямп
27.	веснянка	$\text{♩} \underline{66^2P}$		$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	$(\text{а}); \text{аб; рб}$	<i>Ох льолі да льолі</i>	с. Сміла Рмн, с. В.Бобрик Крсн
	танок кукушка	$\text{♩} \underline{66^2P}$	66 ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рб	<i>Льолі</i>	с. Каменецьке Трст с. Червоне Озеро Пут
	кукушка	$\text{♩} \underline{66^2P}$		$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рр	<i>І вой льолі, льолі</i>	Сейм (Пут, Бур), Ямп р-н
28.	кукушка	$\text{♩} \underline{66; P55}$	*66; 55	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб; рр	<i>Ой лялі, лялі</i>	с. Ромашкове Сбд
	веснянка	$\text{♩} \underline{66}$	*66 *6 ⁿ	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	АБ АБВ...	<i>Що першая благовісная</i> <i>Ой на ріцці, та й на дощечці</i>	с. Собич Шст с. Рябина Впс
	Благовіщ. танок (кривий)	$\text{♩} \underline{T6}$	*6 ⁿ	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	А; АБВ...	Кривий танок	с. Гремячка Ямп, Сбд р-н
	сніг розтає	$\text{♩} \underline{6^3; P(K)}$	*6 ³ ; P6 ³ *6 ³ ; K2-4; 6 ² *6 ² ; K4	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	ААБ; РСТ ААБ. б; БВ АБ. б; БВ	<i>Лука моя зельоная,</i> <i>трава шолковая</i> <i>Усе луги та вода змила</i>	сс. Кренидівка, Пигарівка Сбд с. Очкіно Сбд с. Кренидівка Сбд
29.	танок	$\text{♩} \underline{6}$	2.3.2-4	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$		«камаринська»	Сбд, Ямп, Пут, Впс р-ни
		$\text{♩} \underline{6^2; ♩6^2}$	6 ² ; 9 _{оп} ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	АА; ББ	<i>Ой не рости, вкlope</i>	с. Чернацьке Сбд
30.	Великдень	$(\text{♩}) \underline{6^2PK}$	*6 ³ ; K3	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	APА	<i>Е лялі, лялі-лялі-лялі-лялі</i>	с. Каменецьке Трст
31.	танок великодн.		44; *66 (44; 2.3.2-4) 4; *66	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$ $\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$ $\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аа; аб, аб а; аб, а'б	<i>Медуница, медуница лугавая</i> <i>За церкваю, за церкваю наменою</i>	литвини (+ вкрапленнями) с. Чуйківка Ямп, с. Марчихина Буда Ямп
	танкова	$\text{♩} \underline{66; 44}$	66; 44 кода *4 ⁿ ; 33	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$ $+ \text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	аб, аб; аа	<i>Заплятіся, плетень,</i> <i>заплятіся, заплятіся</i>	с. Степне Ямп
	весняний танок	$\text{♩} \underline{4; 44; 44}$	4; 45; 44	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	а; аб; бб а; аб; рр^1	<i>Хожу-блужу, моя матінка,...</i> <i>Рано-рано, ранесенько</i>	литвини
34.	танкова	$\text{♩} \underline{44; 3P}$	44 ₃	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	$\text{абв; рр}^1 \text{в}$	<i>Ой лялі...</i>	Пут р-н, Ворсклиця
35.	танкова	$\text{♩} \underline{43; 3P}$	433 ³	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	APC: абб; рсс; тву	<i>Зельоня дуброва, дуброва,</i> <i>кучерява береза, береза</i>	литвини
36.	танки, Трійця	$\text{♩} \underline{446^2P}$	446 ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	$\text{абв; рр}^1 \text{в}$	<i>Лялі, лялі, ляльошункі...</i>	північ, схід області
	веснянки	$\text{♩} \underline{446^2}$	446 ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	АБ	<i>Весняночка-паняночка...</i>	всюди крім півночі, Пут р-ну
		$\text{♩} \underline{446'K}$	446. K6	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	ааб. б; вгд		північ +вкрапленнями
37.	береза (Трійця)	$\text{♩} \underline{446'K}$	446. K6	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	абв. в; где	<i>Ой не хилися та й березонька,</i> <i>ще ж ти зелена</i>	с. Ясенове Охт
		$\text{♩} \underline{53^2}$	445 ²	$\text{ } \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{ }$	АБ	<i>Не хилися, та й береза, зелена</i>	с. Лантратівка Охт

Таблиця 2 (закінчення)

38.	веснянка		44;666		аб;ввв	А вже весна, а вже красна	центр, південь області
39.	до Трійци як уже все разов'ється		*557;44,7		аа'б; рр'б	А люлей-льолі, а люлююцанкі	с. Вольна Слобода Глх
КУПАЛО-ПЕТРІВКА, ЛІТО							
1.	купало-приспівка		*4		АБВ...		місцями
2.	купало		*44;33	 (вар.р)	аб;рс	Іване Йвашечку Іваньо-Йвашенью Купала на Йвана	північ області
			66;33		аб;рс	Купала на Йвана	с.Каменецьке Трст
3.	купало		*33;44;33		рр;аб;рр	Купала на Йвана	південь, північний схід
4.	купало		*44;6^n		аб;P(рст...)	Скрізь вода та лелія...	Ворскла
5.	купало		66;66;9766		аб; P(рс;туф)	Купала на Йвана погоди немає	с. Перехрестівка РМН
6.	петрівка		446		абр	Петровочка-голодовочка, релія, релія, релія	сс.Свіса, Гутка Ямп
7.	літо, Трійця		66;5,6		аб;рб	Што ў поле пшаница ой рано, рано...	сс. Коротченкове, Глазове Шст
8.	купало-приспівка		6^n		АБВ...	Купала, Купала, де ти начувала	литвини
9.	купало-приспівка		(33);53^2			(Купало на Йвана) Купався Іванька в ставочку	сс. Степне, Шатрище Ямп
10.	купало петрівка купало	 	*53^2 *53^n	 		Ой гомін, гомін по діброві Ой ходила Маринка горою згад. імена Іванко, Маринка	Крсн, Трст р-ни с. Попівка Впс
11.	петрівка		445. K5		аб. б;вг	Що липочка до дубочка прихилилася	с.Мал. Бобрик Крсн, с.Гребенюківка Трст
12.	петрівка, Трійця (на релях)		5 _{6,7} 7;5,7	 р	аб;рб	Ой льолі, льолі	с. Ситне Ямп
			5 _{6,7} 7;55,7	 р	аб;рр'б	Ой лялі, лялі, ой злюлюшункі	с. Линове Пут
13.	купала петрівка		54^2		АБ	Ой купалочка купалася Що петрівочка, мала нічка	Слобідщина вкрапленнями південь області
ЖНИВО, ОСІНЬ							
1.	жниво, замашки, обжинки		(6-8)(6-8); (3-5)(3-5)		аб;вг	А в нашого пана обєдають рано, а в вашого не, ще й не думає	північ, південь області
2.	жниво, замашки, на дощ, літо	 	*44 ₅ ;5 ₆ 5 ₆		аб;вв	Ой на горі жанци жалі, жанци малади	литвини
3.	жниво	 	77 (34,52,43)	 	АБ. БВ АБ	Чараз лес, чараз поля, чараз сіняя моря	с. Ромашкове Сбд с. Мефодівка Сбд
4.	покосна, ягоди замашки покосна	 	*6^2 *6^2. K4		АБ. БВ	Із-пад лесу, лесу тьомнаго	с. Мефодівка Сбд с. Боровичі Сбд с. Очкіно Сбд
					АБ. б;ВГ		
5.	жниво, Покрова		466		абв	Ой лятала сіза перепьолка па чистаму полю	с. Глазове Шст, с. Боровичі Сбд
6.	жниво	 	446. K6	 	абв. в;где	Пора, мати, жито жати	Ворскла північ області
7.	осінь		557		абв	Ой отдавала маті донечку в чужую староначку	литвини
8.	картошку копають		54543. K3		абв. в;где	Ачерез лес дарожачка ляжала	с. Кренидівка Сбд
9.	ягоди, у жнива		532^1. K3			Дробліво поля, дробліво	с. Степне Ямп, с. Ромашкове Сбд

Таблиця 3. Ритмічні форми весільних пісень на території Сумської області

МУЗИЧНО-РИТМІЧНИЙ КОД	МУЗИЧНО-РИТМІЧНИЙ ПЕРІОД "R"	СЕМАНТ. ФОРМА "V"	АРЕАЛ
♩ T6 ₇		АБВГ...	Сула, Ворскла
♩ T6 ♩ 6 ³ ♩ 6 ⁴		АБВГ... ААБ ААББ	всюди окрім Єзучі, Псела північний схід (верхів'я Знобі) межиріччя Сейм-Клевень
♩ 6 ³⁺² (K) ♩ 6 ³ ♩ 6 ²		АБ. ББВ ААБ. ББВ ААБ. ББВ АА ¹	С.Буда, Сейм (лівий берег) всюди окрім Ворскли Ворскла Ворсклиця
♩ T53 ♩ T53 ♩ 53 ²		АБВГ... тирада АБ	с.Шевченкове Глх всюди окрім Єзучі північ, північний схід, Псел
♩ 53 ² (K) ♩ 53 ² ♩ 53 ¹⁽²⁾ K		АБ. (БВ) АБ. БВ А. аБ (А)	Сула, Ворскла північ (місцями) Сейм, Псел (рубато), литвини
♩ 5 ₄ 5 ₄ 7 ₆ ¹ (K) ♩ 5 ₄ 5 ₄ 7 ₆ ²		А. аБ (А) АА абр; абс абв; рр ¹ в	Сейм (лівий берег), Івотка, (Псел) північний схід, південь (окрім Ворсклиці) межиріччя Сейм-Клевень
♩ 44 ₃ 6		АБ абв; рр ¹ в	північний схід межиріччя Сейм-Клевень, Ворсклиця
♩ 5 ₄ 5 ₄ 3 ¹⁽²⁾ K		А. аБ АА. (аБ)	литвини
♩ 44 ₃ 3 ¹ K ♩ 44 ₃ 3 ²		А. аБ АБ абв; рр ¹ в	межиріччя Сейм-Клевень північний схід Ворсклиця
♩ 55 ²⁽¹⁾		АА аб; рб	Посейм'я, с.Моск.Бобрик Лбд межиріччя Сейм-Клевень
♩ 4 ⁿ		АБВГ...	Посейм'я + крапляннями
♩ 53 ² ; 5 ₄ 5 ₄ 7 ₆		АБВ	литвини, Шостка, с. Каменка Трст
♩ 43 ² ; 4 ₃ 46		АБВ	межиріччя Сейм-Клевень верхів'я Знобі
♩ 4 ₅ 4 ₅ 4; 4 ₅ 4 ₅ 4		абр; абр ¹	межиріччя Сейм-Клевень
♩ 4 4 4; 4 4 4		абр; р	Ворскла, північ (поодинокі версії)

Таблиця 4. Скорочення назв районів Сумської області

Блп – Білопільський
Бур – Буринський
Впс – Великописарівський
Глх – Глухівський
Крл – Кролевецький

Кнт – Конотопський
Крсн – Краснопільський
Рмн – Роменський
Ндр – Недригайлівський
Пут – Путивльський

Лбд – Лебединський
Лдл – Липоводолинський
Охт – Охтирський
Сбд – Серединобудський
Сум – Сумський